

Spenninger og drømmer: Politiske alternativer for et bærekraftig Arktis

Det finnes ikke ett Arktis, og det finnes ikke bare ett bærekraftsscenario for Arktis. I forskjellige bærekraftsscenarioer kan man ha både felles mål og forhold som skaper spenninger. Denne rapporten sammenfatter hvordan man kan balansere disse spenningerne.

Vi ser i dag mange alternative framtidsscenarier (figur 1). Blant dem anses de såkalte SSP1-scenarioene som bærekraftige. «Jakten på grønne løsninger» vektlegger for eksempel EU-mål, mens «Styrke grasrota» vektlegger ur- og lokalbefolkningens synspunkter.

DEN ARKTISKE KONTEKSTEN

Det meste av Arktis er kulturlandskap, ikke villmark. Det biologiske mangfoldet i Arktis er leverandør av økosystemtjenester og næringsveier for oss mennesker, også på kulturfronten. Landbaserte næringsveier (f.eks. reindrift, fiske, småskala skogbruk og landbruk) er viktige deler av arktisk kultur og tradisjon i dag. De står dessuten i et nært forhold med naturen. Arealbruken i Arktis er også knyttet til næringsveier som turisme og naturvern, gruvedrift, skogbruk og energiproduksjon. Den arktiske regionen varmes opp to–fire ganger raskere enn andre regioner i verden. Dette setter naturen og de sosioøkologiske systemene tilpasset kulde og årstidenes vekslings under press. Det biologiske mangfoldet i Arktis er i forandring. Samtidig skaper klimaendringene økonomiske muligheter for noen ved at sjøveier åpnes og ressurser utvinnes. Det betyr også at det bygges ut mer infrastruktur. Næringsveier og lokalsamfunn utfordres av klimaendringene og konsekvensene av den stadig mer omfattende arealbruken. Disse forandringene skaper en ny kontekst for lokale naturbaserte næringsveier og levesett. Snur vi om på perspektivet, er ur- og lokalbefolkningen ikke bare et offer for denne utviklingen. De er også aktivt med på å skape forandring. I Arktis er vi nødt til å se på arealbruk, lokalsamfunn, klima og biologisk mangfold som en sammenknyttet helhet.

SCENARIO TILNÆRMINGEN

En scenario tilnærming hjelper oss å tenke kritisk på hvordan fremtiden kan se ut. Vi legger til grunn såkalt sosioøkonomiske utviklingsbaner (SSP-er) med fem alternative framtidsscenarioer: SSP1 (bærekraft), SSP2 (business as usual), SSP3 (regional rivalisering), SSP4 (ulikhet) og SSP5 (fossildrevet utvikling). Hver av disse banene kan ta forskjellige former. SSP1-scenarioet kan vektlegge EU-mål eller lokalt definerte drømmer og behov.

JAKTEN PÅ GRØNNE LØSNINGER

Balansere målene i nyere politiske dokumenter og arktiske strategier, med vekt på grønn vekst og løsninger på EU-plan samt inkludering av lokal- og urbefolkningens behov.

Nå EUs mål for biologisk mangfold og vern av sårbare miljøer, og samtidig lykkes med det grønne skiftet. Nå EUs klimamål og forvalte globale og lokale felles ressurser.

Øke EUs selvforsyning av materialer og energi for å sikre økonomisk velstand og redusere ekstern avhengighet. Sikre sterke institusjoner og en internasjonal orden basert på rettsregler og forvalte geopolitiske spenninger – forhandlinger, konflikthåndtering og konsensusbygging.

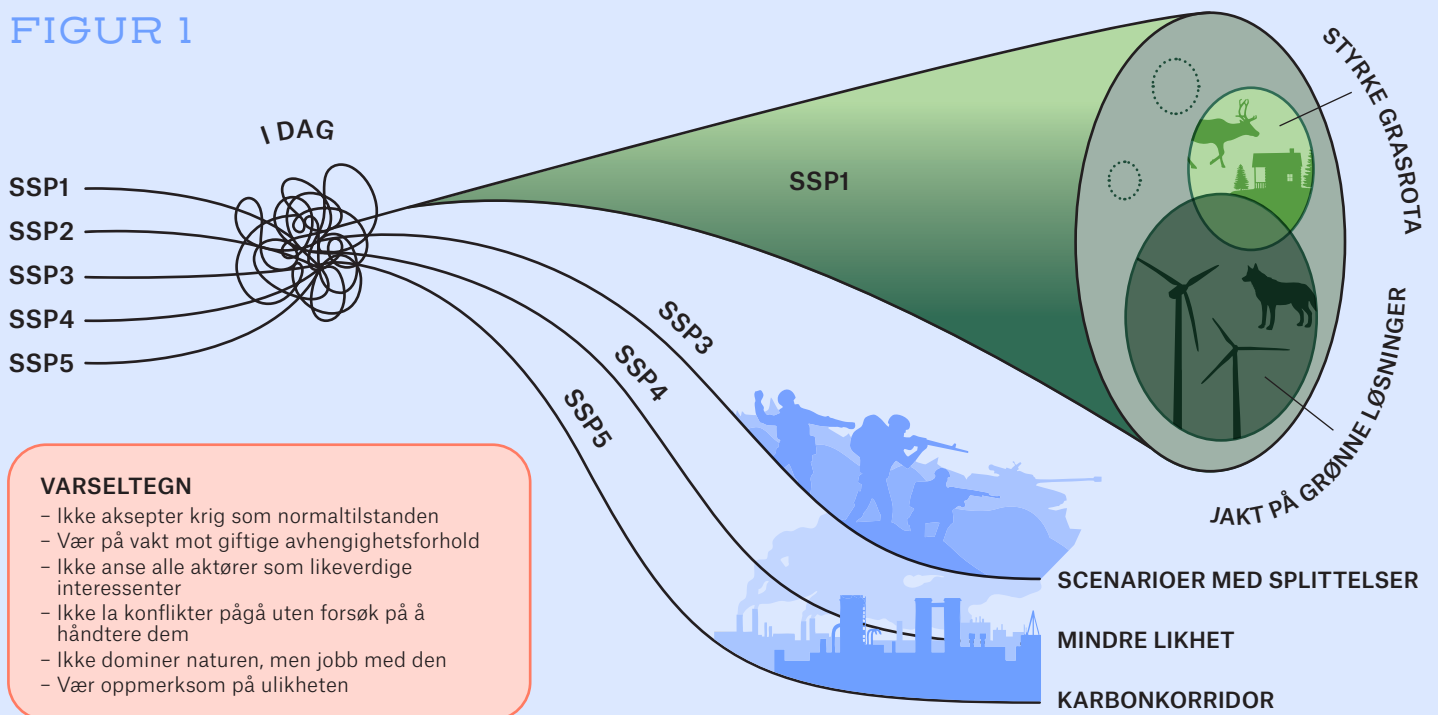
STYRKE GRASROTA

Sikre lokalsamfunn og næringer en reell mulighet til å delta i beslutninger knyttet til arealbruk med et rettferdig grønt skifte, for eksempel i forbindelse med stimuleringsiltak for arealutbygging og vektlegging av lokale behov i det aktuelle lovverket.

Fremme dialog og kunnskapsoverføring; ha beslutningstakere med god forståelse av lokale forhold. Styrke lokal og regional styring med lokale synspunkter i den politiske ledelsen, fremme eierskap og representasjon i forbindelse med beslutningstaking.

Sikre en videreføring av lokale næringsveier og kulturer, øke de lokale næringsmulighetene. For reindriften vil dette bety fleksibel samforvaltning og en forbedret miljøstatus for beiter, og en form for naturvern som inkluderer lokalbefolkningen og lokale næringsveier.

FIGUR 1

SYNERGIER

- Koordinere arealbruk på en helhetlig måte for å hindre kumulative konsekvenser for miljøet og lokale næringsveier. Dette omfatter energiproduksjon, skogbruk, gruvedrift, turisme, infrastruktur og tilknyttet arealbruk.
- Anerkjenn og styrke hensynet til konsekvensene av mer omfattende arealbruk i forbindelse med arealplanlegging og forvaltning av naturressurser. Fremme sameksistens mellom lokalsamfunn og brukerne av naturressurser.
- Bygge tilpasningskapasitet for å håndtere klimaendringer og andre press. Styrke mulighetene til å handle i forskjellige framtidsscenarioer gjennom læring, utdanning, beredskap, økte ressurser (for eksempel kompensasjonsordninger).
- Legge til rette for beslutningsprosesser der man sammen tar hensyn til biologisk mangfold, klimaendringer, arealbruk og lokalsamfunn og næringsveier. Dette omfatter dialog og interaksjon mellom og innenfor nivåer og sektorer.
- Utvikle og forvalte landskap med flere bruksformål og gjennomtrengelige grenser.
- Respektere flere kunnskapssystemer for å støtte videreføringen av lokal kultur, språk og praktiske ferdigheter og styrke kunnskapsgrunnet for å klare seg i et skiftende miljø gjennom felles forskning og fleksibel samforvaltning.

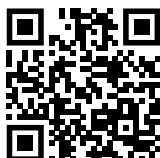
SPENNINGER

Spenninger mellom eksternt ledet «jakten på grønne løsninger» og lokalt ledet «styrke grasrota»:

- Gjennomføres EUs strategi for biologisk mangfold 2030 gjennom beslutninger på EU-nivå eller fleksibelt gjennom lokal deltakelse? Hvordan gjennomføres Naturrestaureringsloven?
- Hva slags scenarioer for biologisk mangfold settes ut i praksis (f.eks. natur uten mennesker mot vern av biokulturelt mangfold)?
- Hva slags arealbruk fremmes som del av det grønne skiftet (f.eks. vindenergi, vern av store rovdyr, infrastruktur)?
- Hvem betaler for avbøtende tiltak for å motvirke klimaendringene?
- I hvilken retning styrer kompensasjons- og subsidieordninger utviklingen i Arktis?

Spenninger med «styrke grasrota»-scenarioet:

- Konflikter og tvister mellom lokalt gunstige næringsveier (f.eks. gruvedrift, skogbruk, turisme, reindrift).
- Spørsmål om jordeierskap og -forvaltning.
- Spenninger mellom moderne utvikling og tradisjonelle levesett.
- Spenninger mellom mennesker (f.eks. nykommere og mennesker som har bodd lenge i Arktis).

Skann QR-koden for mer om scenarioene, reindrift og lokal betydning av forskjellige styringsmetoder. Dette arbeidet er basert på politiske analyser og utvikling av kunnskap i samarbeid med reindriftsaktører i det nordlige Fennoskandia under CHARTER-prosjektet.

Prosjektet har mottatt finansiering fra EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horizon 2020 i henhold til tilskudsavtale nr. 869471.